

ГУРАВДУГААР ХҮСНЭГТ. БҮРЭН ДУНД БОЛОВСРОЛЫН АГУУЛГА

АРАВДУГААР АНГИ

1.ӨӨРИЙГӨӨ ТАНЬЖ, ХӨГЖҮҮЛЬЕ	
1.1.Арга, билгийг дадуулъя	
Аргыг дадуулах учир шалтгааныг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Аргыг тодорхойлох • Аргыг дадуулсны ач тусыг танин мэдэх • Аргыг эс дадуулсны гэмийг танин мэдэх
Аргыг хэрхэн дадуулах	<ul style="list-style-type: none"> • Аргыг дадуулах аргачлалыг танин мэдэх • Аргыг өдөр тутам дадуулах
Билгийг дадуулах учир шалтгааныг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Билгийг тодорхойлох • Билгийг дадуулсны ач тусыг танин мэдэх • Билгийг эс дадуулсны гэмийг танин мэдэх
Билгийг хэрхэн дадуулах	<ul style="list-style-type: none"> • Арга, билгийг ялган танин мэдэх • Билгийг дадуулах аргыг танин мэдэх • Билгийг өдөр тутам дадуулах • Арга, билгийг хослуулан дадуулах
1.2.Үүрэг, хариуцлага	
Үүрэг хариуцлагын ач тусыг ухаарах	<ul style="list-style-type: none"> • Эрдэм ном сурах, ажил хөдөлмөр хийхэд хялбар хөнгөн болох • Бусад хүн өөрт хүндэтгэлтэй хандах
Хэрхэн үүрэг хариуцлагатай байх	<ul style="list-style-type: none"> • Эцэг эх, багшийн сургаалыг хүндэтгэн биелүүлэх • Хариуцсан ажил үүргээ цаг тухайд нь чин сэтгэлээсээ гүйцэтгэх • Гаргасан шийдвэрийнхээ хариуцлагыг хүлээх • Цаг баримталж сурах
2.БУСДЫГ ХҮНДЭЛЖ, БАЯРЛУУЛЪЯ	
2.1.Бусдыг болон орчныг мэдэрье	
Бусдыг зөв ойлгох, бусдад өөрийгөө зөв ойлгуулахын ач тусыг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Бусдад туслахад болон тэднийг баярлуулахад хялбар болох • Бусадтай ойлголцоход хөнгөн хялбар болж, бусдын тусыг төвөггүй авч чадах

Бусдыг хэрхэн зөв ойлгох	<ul style="list-style-type: none"> • Бусад хүн үг, үйлдлээрээ илэрхийлсэн, илэрхийлээгүй ч тэдний санаа бодол, хүсэл, зорилгыг ойлгож, таамаглан мэдэх, мэдрэхийг хичээх • Бусдын харц, царай, үг, үйлдлийг ажиглах, ярилцах • Бусдаас асууж, лавлаж мэдэх
Бусдад өөрийгөө хэрхэн зөв ойлгуулах	<ul style="list-style-type: none"> • Өөрийн санааг бусдад цаг үе, нөхцөл байдалд тохируулан аргыг нь олж тайлбарлах • Өөрийн бие, үйлдлээр үзүүлж ойлгуулах • Бусдаар дамжуулан ойлгуулах
2.2.Гэр бүлийн харилцаа	
Гэр бүлийн харилцааг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Эхнэр, нөхөр хоорондын харилцааг танин мэдэх • Эцэг эх, үр хүүхэдтэйгээ харилцах • Гэр бүлийн гишүүд, садан төрлүүд хоорондоо харилцах
Гэр бүлийн харилцааг эрхэмлэсний ач тус, эс эрхэмлэсний гэмийг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Гэр бүлтэйгээ ойлголцоход хөнгөн хялбар болох • Үр хүүхэд нь хүмүүжих • Эс эрхэмлэснээр гэр бүлд хэрүүл тэмцэл их болох • Буруу үйлдэл хийхийн үүд нээгдэх
Гэр бүлийн эерэг уур амьсгал, эелдэг найрсаг харилцааг хэрхэн бүрдүүлэх	<ul style="list-style-type: none"> • Гэр бүлийн гишүүд хоорондоо ойлголцохыг хичээх • Өөр хоорондоо ярилцдаг байх • Гэр бүлийнхнийгээ хүндэлдэг байх • Гэр бүлийнхнийгээ ач тусыг санадаг байх • Маргаан, зөрчил гарахад бусдыгаа уучилдаг байх • Өөрөө уучлал хүсдэг байх • Уурлаж, уцаарласан нэгэндээ бусад нь тухайн нөхцөлийг хүндрүүлэлгүй, тайван хүлээцтэй хандаж, тайвширсны эцэст ярилцаж, ойлголцдог байх
3.УЛАМЖЛАЛТ ӨВ СОЁЛООСОО СУРАЛЦЪЯ	
3.1.Монголчуудын удам судар	
Ураг төрлөө эрхэмлэх учир шалтгааныг ухаарах	<ul style="list-style-type: none"> • Монгол угсаатан, ястны тархац, дэлгэрэл, нутаг орны онцлог, үг хэл, хувцас хунар, орон гэр, зан заншлын ялгааг танин мэдэх • Ургийн эш түүхээс улс Монголын түүх эхэлдгийг ухаарах • Гэр бүлийн уламжлалт ёсын учир шалтгааныг ухаарах
3.2.Монгол гэрийн ёс	
Монголчуудын гол орон сууц	<ul style="list-style-type: none"> • Монгол гэрийн бүтэц, түүнтэй холбогдсон утгын орны үг, хэллэгийг мэдэх

болох гэрийн ёсыг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Гэр барих, буулгах, ачих ёсыг мэдэх
Монгол гэрийн ёсноос амьдралд хэрэгжүүлэх	<ul style="list-style-type: none"> • Монгол гэрийн тавилга байрлуулах ёсыг мэдэх, хэрэгжүүлэх • Монгол гэртэй холбоотой зан үйл, цээр, бэлгэдлийн ёсыг танин мэдэж, хэрэгжүүлэх

АРВАННЭГДҮГЭЭР АНГИ

1.ӨӨРИЙГӨӨ ТАНЬЖ, ХӨГЖҮҮЛЬЕ	
1.1.Зөв сэтгэлийг дадуулъя	
Зөв сэтгэлийн ач тусыг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Сэтгэл амар амгалантай болох • Бусдад амар амгаланг мэдрүүлэх • Амьдрал тэгшрэх
Зөв сэтгэлийг хэрхэн дадуулах	<ul style="list-style-type: none"> • Сэтгэлийг ажиглах • Хичээл зүтгэл гарган зөв сэтгэлийг төрүүлэх • Төрүүлсэн зөв сэтгэлийг үргэлжлүүлэн сулруулахгүйг хичээх • Бясалгалын үүднээс зөв сэтгэлийг дадуулах
1.2.Буруу сэтгэлийг тэвчье	
Буруу сэтгэлийн хор уршгийг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Буруу сэтгэлийн мөн чанарыг танин мэдэх • Буруу сэтгэлийг ялган мэдэх • Сэтгэл шаналах • Зовлон бий болох нөхцөл бүрдэх • Бусдад таагүй мэдрэмж төрүүлэх, бусдыгаа зовоох
Буруу сэтгэлийг хэрхэн хорих, тэвчих	<ul style="list-style-type: none"> • Буруу сэтгэлийг хорих аргыг танин мэдэх • Буруу сэтгэл төрөх даруйд буцаах аргыг танин мэдэх • Буруу сэтгэл төрсөн үед амьсгал дээр төвлөрөх тэргүүтний үүднээс хорих • Буруу сэтгэлийг өдөр тутамд хорьж, хэвшүүлэх
2.БУСДЫГ ХҮНДЭЛЖ, БАЯРЛУУЛЪЯ	
2.1.Гэр бүлийн аз жаргал	
Гэр бүлийн аз жаргалыг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Гэр бүлдээ сэтгэлийн амар амгалантай амьдрах
Аз жаргалгүй гэр бүлийн гэмийг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Гэр бүлтэйгээ хамт амьдрах хүсэлгүй болох

Гэр бүлийн аз жаргалыг хэрхэн бий болгох	<ul style="list-style-type: none"> • Гэр бүлийн гишүүд өөр хоорондоо ойлголцдог байх • Эцэг эх, ахмадаа хүндэлдэг байх • Эцэг эх, ахмадууд нь үр хүүхдээ хүндэлж, сургаж, хүмүүжүүлдэг байх
2.2. Эх оронч үзэл	
Эх оронч үзэлтэй байх нь иргэн хүний эрхэмлэх гол үүрэг болохыг ойлгох ухаарах	<ul style="list-style-type: none"> • Эх орноороо бахархах, түүний сайн сайхны төлөө өөрийн хүч чадлаа зориулахын чухлыг ухаарах • Үндэсий ухамсрын гол шинж нь эх оронч үзлээр илэрдгийг ухаарах • Үндэсний бахархалт зүйлсийнхээ үнэ цэнийг мэдрэх • Эх орондоо эзэн нь байх эрх үүргээ ухамсарлаж, хариуцлагатай, бүтээлч иргэн болж хүмүүжихийг ухаарах • Монгол хүн бүр нийгэмд, хойч үедээ тустай үйлс бүтээх үүрэгтэйг ойлгох ухаарах • Монгол хүн амьдралынхаа зорилгод хүрэх хүсэл тэмүүлэлтэй, чин эрмэлзлэлтэй, төгс итгэлтэй байдгийг ойлгож ухаарах
3.УЛАМЖЛАЛТ ӨВ СОЁЛООСОО СУРАЛЦЪЯ	
3.1.Шүтэн барилдлага, гүн үзэл	
Шүтэн барилдлага, гүн үзлийн мөн чанарыг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Юмс шүтэн барилдаж бий болдгийг танин мэдэх • Бусадтай шүтэлцэхгүйгээр дангаар орших юмс байхгүйг танин мэдэх • Уг, үрийн зохилдлогыг шүтэн барилдлагатай холбож танин мэдэх • Шүтэн барилдахуйн ухаанаар асуудалд хандах
3.2.Монгол цаг тоолол	
Цаг тоололтой холбоотой монгол уламжлалыг мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Дэлхий дахины цаг тооллын ялгавар, уламжлалыг мэдэх • Билгийн тоолол, аргын тооллын ялгааг мэдэх, хооронд нь шилжүүлж сурах • Ивээл, харш жил, жил орох ёсны тухай мэдэх • Төрсөн мэнгээ мэдэж, холбогдох зан үйлээс суралцах • Билгийн тоолол нь барс сараас эхэлдгийн учрыг мэдэх • Жил, сар, өдрийг арван хоёр жилээр тоолох ёсыг мэдэх, хэрэглэх

АРВАНХОЁРДУГААР АНГИ

1.ӨӨРИЙГӨӨ ТАНЬЖ, ХӨГЖҮҮЛЬЕ	
1.1.Дөрвөн үнэн, түүний цээрлэн хорих хэсэг	
Дөрвөн үнэний зовлон болон зовлонгийн шалтгааны үнэнийг танин мэдэж, хорих	<ul style="list-style-type: none"> • Зовлон үнэнийг танин мэдэх • Зовлонгийн шалтгааны үнэнийг танин мэдэх • Зовлонгийн шалтгааны үнэнийг ухаарч, хорих
1.2.Дөрвөн үнэний дадуулан хэвшүүлэх хэсэг	

Дөрвөн үнэний хорихуйн үнэн, мөрийн үнэнийг танин мэдэж, дадуулах	<ul style="list-style-type: none"> • Хорихуйн үнэнийг танин мэдэх • Мөрийн үнэнийг танин мэдэх • Хорихуйн үнэн, мөрийн үнэнийг өдөр бүр дадуулах
2.БУСДЫГ ХҮНДЭЛЖ, БАЯРЛУУЛЪЯ	
2.1.Бусдад туслахын тулд мэргэжлийн ёс зүйг дадуулъя	
Мэргэжлийн ёс зүйг дадуулах Багшийн ёс зүй Эмчийн ёс зүй Цагдаагийн ёс зүй гэх мэт	<ul style="list-style-type: none"> • Мэргэжлийн ёс зүйн нийтлэг болон онцлог хэм хэмжээ, шаардлагыг танин мэдэх • Өргөн мэдлэгтэй байх • Нарийн ур чадвартай байх • Зөв сэтгэлтэй байх • Ажилдаа чин сэтгэлээсээ хандах • Мэргэжлийн нэр төрийг эрхэмлэх
2.2.Ирээдүйн эцэг, эхийн гэр бүлийн өмнө хүлээх үүрэг, хариуцлага	
Эцэг, эхийн үүрэг, хариуцлагыг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Гэр бүл бололцох, эхнэр, нөхрийн журамт ёсыг мэдэх • Эцэг эхчүүдийн харилцан ойлголцлыг нандигнах • Үр хүүхдээ хүмүүжүүлэх • Хүүхдийн дэргэд зөвөөр үлгэр дуурайл үзүүлэх • Гэр бүл салахын хор уршгийг мэдэх
Эцэг, эхийн үүрэг хариуцлагаа хөсөрдүүлсний гэмийг танин мэдэх	<ul style="list-style-type: none"> • Гэр бүл тогтворгүй болох • Өөрийн жаргалыг урьтал болгох • Үр хүүхдээ хүмүүжүүлэхэд хичээхгүй байх
Хэрхэн хариуцлагатай эцэг эх болох	<ul style="list-style-type: none"> • Хариуцлагатай бусад эцэг эхчүүдээс суралцах • Хань, үр хүүхдээ асрах, энэрэх • Өөрийн болон ханийн эцэг эх, ах дүүс, хамаатан саданг асрах, энэрэх
3.УЛАМЖЛАЛТ ӨВ СОЁЛООСОО СУРАЛЦЪЯ	
3.1.Монголчуудын номын өв соёл	
Монголчуудын бичиг соёлын олон төрлөөр бүтээсэн номыг таньж мэдэх, бахархах	<ul style="list-style-type: none"> • Монголчуудын номын өв соёлыг цаг үе, уламжилсан хэл бичиг, хамаарах цар хүрээгээр нь тоймлон мэдэх • Мянган жилийн түүхтэй үндэсний монгол бичгээр туурвисан ном бичгийн өв соёлыг мэдэх • Монголчуудын ном бичгийн гол хэрэгслүүдийг мэдэх • Монголчуудын ном бүтээсэн барын соёлыг мэдэх • Дэлхийн соёлын биет өвд бүртгэгдсэн монгол ном судар, түүний агуулгын тухай мэдэх, бахархах
3.2.Монгол аж төрөх ухаан болон газар усны нэр, домог	

<p>Монгол орны газар усны нэр нь монголчуудын сэтгэлгээ, байгалиа шинжих онцлог, тухайн газар болсон түүхэн үйл явдалтай холбоотойг ухаарах</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Монгол орны газар усны дэвсгэр болон оноосон нэрийн учрыг ухаарах • Монголчуудын газар усандаа нэр өгдөг уламжлал, бэлгэдлийн учрыг ухаарах • Монгол газар орны хэвлий дэх баялаг нь газар усныхаа нэртэй тохирдог онцлогийг мэдэх • Түүхэн домогтой холбогдсон газар усны нэрийг дэлгэрүүлэн мэдэх • Газар усаа дэвсгэр болон оноосон нэрээр нь нэрлэж занших
---	--

ДӨРӨВДҮГЭЭР ХҮСНЭГТ. ЯВЦЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГАЧЛАЛ

Бүлэг сэдэв	Шалгуур			Үр дүн
	Мэдлэг	Чадвар	Дадал хэвшил	
<p>1.1.Мэндлэх ёс Зорилго: Мэндлэх ёсны төрөл, ялгааг мэдэж, зөв мэндэлж хэвших</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Мэндийн төрөл • Мэнд мэдэх ёсны үг хэллэг • Биеэр үзүүлэх хүндэтгэл 	<ul style="list-style-type: none"> • Мэндийг төрлөөр нь ялгах • Мэнд зөв мэдэх нь хүнийг хүндлэх, эелдэг найрсаг зан төрх эзэмшихийн үндэс суурь болохыг ухаарах • Мэнд мэдэхдээ чин сэтгэлээсээ хандах, биеэрээ хүндэтгэл үзүүлэх • Ахмад хүний амрыг эрэх, хариу мэндлэх • Дүүмэд хүн, үе тэнгийнхэнтэйгээ мэндлэх • Нийгмийн бусад орчинд хүнтэй зүй зохистой мэндлэх • Зочин гийчинтэй мэндлэх • Багш тус хөтөлбөрийн агуулга, арга зүй, үнэлгээ хэсгийн “Мэндлэх ёс” сэдвийн нарийвчилсан шалгуурыг ашиглах 	<ul style="list-style-type: none"> • Өдөр тутмын, улирлын, хүндэтгэлийн мэндийг зөв хэрэглэж хэвших • Ахмад, дүүмэд хүн, үе тэнгийнхэн, бусад хүн, зочин гийчинтэй зөв мэндэлж хэвших 	<p>Багш ажиглалтын арга ашиглан хичээл бүрээр хийж хувийн тэмдэглэл хөтөлнө.</p>

ТАВДУГААР ХҮСНЭГТ. ОНОШЛОХ ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГАЧЛАЛ

Боловсролын түвшин	Арга	Аргачлал	Оролцогчид	Үр дүн
Бага	-Асуулга	Асуулгыг шалгуурт үндэслэн нарийвчлан боловсруулж, үнэлж, дүгнэх	-Эцэг эх -Багш	Багш үр дүнг дүгнэлт хэлбэрээр бичиж, түүнийг цаашдын хичээл, сургалтад сурагчийн эзэмшсэн ёс суртахууны хур мэдлэг, чадвар, дадал болгон ашиглана.
Суурь	-Асуулга -Ярилцлага -Сорил	-Аль нэг аргыг сонгож хийх -Эцэг эхтэй хамтарч үнэлэх	-Анги хамт олон -Ангийн багш -Хичээл зохион байгуулдаг багш	
Бүрэн дунд	-Оюуны зураглал -Эссэ бичлэг -Ярилцлага -Багийн ажлын оролцоо -Сайн дурын хүмүүнлэгийн үйл			

ЗУРГАА ДУГААР ХҮСНЭГТ. ҮР ДҮНГИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГАЧЛАЛ

Боловсролын түвшин	Оролцогчид, хувь				Нийт хувь	Үр дүн
	Сурагч	Эцэг эх	Анги хамт олон	Багш		
Бага	10	30	20	40	100	<ul style="list-style-type: none"> I-II ангийн сурагчдын үр дүнгийн үнэлгээний хувийг хичээлийн жилийн төгсгөлд анги удирдсан багш нэгтгэж, тайлбарыг хувийн хэргийн “Сурагчийн хөгжил, төлөвшлийн тодорхойлолт”-ын төлөвшил, анхаарах зүйл хэсэгт тус тус тэмдэглэнэ. III-XII ангийн сурагчдын үр дүнгийн үнэлгээний хувийг хичээлийн жилийн төгсгөлд анги удирдсан багш нэгтгэж, хувийн хэргийн “Үнэлгээ” хэсэгт, сурагчийн засаж сайжруулах дадал хэвшлийг “Сурагчийн хөгжил, төлөвшлийн тодорхойлолт”-ын анхаарах зүйл хэсэгт тус тус тэмдэглэнэ.
Суурь, бүрэн дунд	20	20	20	40		

ДОЛООДУГААР ХҮСНЭГТ. “САЙН ҮЙЛСИЙН ҮНЭЛГЭЭ”-НИЙ АРГАЧЛАЛ

Боловсролын түвшин	Анги	Хувь	Шалгуур, 4-8%	Үр дүн
Бага	1	20	<ul style="list-style-type: none"> • Анги хамт олноо зөв дадал хэвшилд суралцахыг уриалсан ажлыг санаачлан зохион байгуулсан • Гэр бүл, анги хамт олон, сургуульдаа ёс суртахуунаар зөв үлгэр дуурайл үзүүлсэн • Талархлын тэмдэглэл /хэн нэгэнд чин сэтгэлээсээ тусалсанд, баярлуулсанд ... талархсан сэтгэгдэл/ • Хүмүүнлэгийн үйл хийсэн • Бусад 	Анги удирдсан багш хичээлийн жилийн үнэлгээг бага, суурь, бүрэн дунд боловсролын түвшнээр нэгтгэн хувийн хэргийн “Сурагчийн хөгжил, төлөвшлийн тодорхойлолт” хэсэгт “Сайн үйлсийн үнэлгээ”-ний хувийг тайлбарын хамт бичиж тэмдэглэнэ.
	2	20		
	3	20		
	4	20		
	5	20		
Суурь	6	25		
	7	25		
	8	25		
	9	25		
Бүрэн дунд	10	30		
	11	30		
	12	40		